

De débâcle der kunstkenners

Han van Meegeren Een pleidooi

DE onthullingen in zake de Emmausgangers van Jan Reinier Vermeer (en van de zeven andere schilderijen, die vermoedelijk evenmin van hem zijn) hebben een beroering gewekt die zelfs de zaak-Pétain, het geval Leold en de Potsdammer conferentie een week lang op het tweede plan bracht.

Wat den aandachtigen opmerker hierbij vooral trof, was het onverhopen leedvermaak waarmede deze grandioze vervalsing besproken werd. De kapper, de slager, de man die kwam vragen of er nog iets te slijpen was, iedereen, maar dan ook iedereen had uitbundig plezier in het geval. Er steekt hier iets zeer vreemds in. Waarom is de eerste opwelling die het bericht in ons teweeg bracht, er een geweest van oprecht genoeg? Verloren wij niet een meesterwerk, dat wij geschilderd meenden door een tovenaer in het vak, en nu het product bleek van een handigen jongen, die op kosten van Museum Boymans (en dus op onze kosten) een uitermate genoegelijk leven leidde? Wel, die kant van de zaak heeft niemand geraakt. Wat kan het de mensen schelen of er van de honderden edelgesteenten, die ons land bezit, één vals blijkt te zijn? Wat echter zo uitermate deugd deed, was het hopeloos débâcle der kunstkenners. Dat was aardig. Daar hadden de mensen hartgrondig plezier in. Dit plezier nu kan niet anders verklaard worden dan uit een verborgen, maar reeds lang bestaande argwaan jegens de beoefenaars van dit geheimzinnig beroep. Dat iemand leven kan van het met verf bestrijken van stukken linnen was reeds een merkwaardigheid, die door den burger met enige verwondering moest worden vastgesteld. Maar dat men nog veel ruimer leven kan door te zeggen of die stukken linnen mooi zijn of niet mooi zijn of wel mooi maar eigenlijk van een ander zijn, dit is het bevattingsvermogen hier te lande altijd te boven gegaan. Niet dat men dit openlijk liet blijken. Daarvoor zat de schrik voor dit duister sprekende en nog duisterder schrijvende gilde er te diep in. Men lacht ook niet om een gewichtig man die plechtstatig ter kerke schrijft. Maar als die man uitglijdt en languit over de stoep rolt, dan, eerst dan moeten wij ons vasthouden van het lachen. Niet Van Meegeren is ontmaskerd. Maar de heren die zeiden dat hij het niet was. Niet zozeer Vermeer blijkt vals te zijn als wel de kenners, die zeker wisten, dat hij het geschilderd had. Ziedaar de kern van de zaak en de reden van ons plezier.

Nu echter, geachte lezer, volstrek-

te eerlijkheid! Als ge hen uitlacht, lacht ge ook U zelf uit. Want veel belachelijker dan hun vergissing is het feit van hun aanwezigheid op deze wereld. Dat deze mensen bestaan, en dus blijkbaar nodig zijn, ligt aan ons. Als wij niet meer zelf kijken naar een schilderij, maar dit overlaten aan een ander, die ons moet zeggen of we het mooi of niet mooi moeten vinden, ontstaat vanzelf het mysterieuze ambacht der vakgeleerden, der kenners, der experts. Wij zijn zozeer aan hun aanwezigheid gewend, dat wij hierin slechts na enig nadenken iets vreemds kunnen zien. Vreemd is het nochtans. De 17e eeuw, de eeuw der schilders in Nederland, kende het vak van kenner niet. Er waren geen experts. Er waren schilders; en er waren mensen die hun maaksels mooi of lelijk vonden. Als ze het mooi vonden, dan kochten ze het. Vonden ze het lelijk, dan kochten ze het niet. Zo werd de „Nachtwacht” niet gekocht. Ze vonden het namelijk lelijk. Onze kunstgeleerden kunnen zich daar niet genoeg over verbazen. Toch getuigt deze weigering van een veel onbevanger standpunt tegenover kunst dan wij innemen. Wij zijn een beetje bang voor Kunst. Wij kunnen een kat in de zak kopen; wij kunnen ook een kans laten voorbijgaan. Ons geld is er mee gemoeid. Wij zien in een schilderij allereerst een stuk waarde. Wij kopen niet iets om naar te kijken: wij kopen een belegging. En de veiligheid dezer belegging is ten nauwste verbonden met de naam. Wij turen onmiddellijk naar de rechterbenedenhoek om te kijken of het wel een „echte” is. Picturaal gezien is echter de rechterbenedenhoek de onbelangrijkste plek van het schilderij, zó onbelangrijk, dat ze vroeger meestentijds niet eens werd ingevuld. Het ging niet om den maker; het ging om datgene wat hij gemaakt had: het schilderij.

Die instelling tegenover kunst is verloren gegaan. Wij genieten niet. We staan ook niet te vloeken. Wij bellen een expert op, en hij zal ons zeggen wat van de twee wij doen moeten. Hij zal ons zeggen of het zuivere koffie is. Maar, geachte lezer, de koffie is altijd zuiver als ze U smaakt. Als U het schilderij boven uw bed mooi vindt, wat doet het er dan verder toe of het wel een echte Koekoek is? Laat het een koekoeksei zijn: U hebt er plezier aan, en dat is voldoende. Een schilderij in huis hebben is een stuk schoonheid bezitten. En of het schoon is kunt U alleen uitmaken, want U moet er naar kijken. Schoonheid is altijd subjectief; de maatstaf ligt in ons, en niet in een ander.

En om nu op de Emmausgangers terug te komen: die moet blijven hangen. We hebben hem allemaal mooi gevonden, ook dr. Hannema, dr. Bredius, en alle andere doctoren. Tot op het moment dat we vermoedden dat het een Van Meegeren was, hebben

Zoekt U 'n TAPIJT?

'n Pers of 'n karpert?
Of meubelen? Ga naar
„Frederiksplein” en U vindt er elke
week andere tapijten, stoelen, tafels,
enz. op de veiling! Elken werkdag
bezigting van 9 tot 5 uur, waarbij
U zich tot niets verplicht!

VEILINGGEBOUW Frederiksplein

M.J. Kosterstraat 18-20 bij het
Frederiksplein - Telef. 36067

we het oprecht een prachtig doek gevonden. Dus is het een prachtig doek. Geen loupe en geen Röntgen-stralen kunnen daar iets aan veranderen. De loupe kan wel uitmaken of het een „echte” is. Maar dat is niet belangrijk. Belangrijk is alleen of het een mooie is. En dat zegt ons de lens van ons eigen oog.

Men schildere dus in de rechterbenedenhoek de naam van Han van Meegeren voluit met voor- en achternaam. Wij hebben een Vermeer verloren, maar een Van Meegeren ontdekt. En dat bewijst dat de schilderkunst nog leeft in den lande.

GODFRIED BOMANS.

Plesman koopt vliegtuigen in Ver. Staten

De directeur van de K.L.M., de heer Plesman, is, vergezeld van de heren Van Balkom en IJsselstein, Maandag in Suriname aangekomen. De heer Plesman verklaarde, dat hij de Ver. Staten heeft bezocht om vliegtuigen te kopen voor het transport van Ned. soldaten en burgers naar Indië.

Het m.s. „Oldenbarnevelt” van de Stoomvaartmaatschappij „Nederland” is uit Southampton ter reparatie vertrokken en wordt dezer dagen te Rotterdam verwacht, daar de diepgang te groot is om op het ogenblik de haven van Amsterdam te bereiken. De „Oldenbarnevelt” meet 18.500 ton en heeft nu 5000 ton ballast in.

Bij wijze van renteloos voorschot zullen door de gemeente Amsterdam voor het betalen van college- en examengelden aan de Gemeentelijke Universiteit studiebeurzen van ten hoogste f 385 worden toegekend, indien de gemeentefinanciën zulks toelaten. Aanvragen moeten uiterlijk 15 Augustus schriftelijk en gezegeld zijn ingediend op Raadhuis kamer 249.